

Qui va dir cinema mut? (i II)

Catalina Aguiló

La manca d'estudis en profunditat de l'expansió del cinema als pobles de Mallorca dificulta l'anàlisi d'aquest desenvolupament i de les característiques que l'acompanyaren. És una feina encara pendent. Les informacions que tenim es basen en articles publicats als diaris i revistes de l'època, a anuaris diversos i a treballs sectorials publicats sobre el tema. En l'anterior article sobre el so comentàvem les troballes publicades per Encarnación Romero Gil. L'autora fa un llistat exhaustiu dels pobles que ens demostra l'interès que el cinema suscità en els seus inicis i l'afició musical que exis-

Joan i Selva. Als pobles grans que tenien més d'un cine com Esporles, Lluçmajor o Manacor es trobaven sales amb acompanyament musical i d'altres que no en tenien.

Molts dels salons cinematogràfics gaudien de músics professionals, de vegades, la pròpia banda del poble, que amenitzaven els projeccions de films de manera regular: era el cas d'Algaida, Esporles, Inca i Valldemossa entre d'altres. De vegades, les interpretacions musicals anaven a càrrec d'aficionats del poble (la majoria dels casos), de l'organista de la parròquia (Artà) i fins i tot, familiars dels propietaris o empresaris dels cines. Per exemple a Andratx, al

ments es tocaven individualment, o bé formant duets, trios o quartets. Quan als estils i peces musicals eren, també, molt variades. La majoria de les audicions constaven de peces clàssiques molt conegudes pels espectadors, però també eren corrents les interpretacions de tangos, sarsueles o petites peces operístiques que devien distreure força al públic assistent a les projeccions.

Un altre capítol relacionat amb la sonorització dels films muts és la relacionada amb la utilització d'aparells sonors. Ja Josep Truyol en el seu local cinematogràfic, el Cinematógrafo Truyol, projectava els films amb efectes sonors mitjançant l'ús d'una gramola. També introduïa altres efectes sonors ajudat per persones que feien diferents renous situats al darrera de la pantalla: portes que es tancaven, cavalls que trotaven o els trons d'una tempesta arribaven al públic amb gran realisme gràcies a aquests col·laboradors amagats. Una pel·lícula que sonoritzà Truyol amb l'ajut d'un gramòfon fou *La Favorita* i el 1904 la premsa local parlava de les audicions d'òpera, com *La Bohème* que Truyol organitzava al seu cinema.

Als pobles també hi hagué diversos locals que utilitzaren els gramòfons i les gramoles per amenitzar les projeccions cinematogràfiques. Un d'aquests pobles fou Ariany, que ben aviat utilitzà una gramola. Curiosament, aquest cine fou tancat durant la guerra civil i els seus propietaris i associats foren represaliats. Al Cine Royal de Montuiri també feien ús d'un gramòfon bastant sofisticat per acompanyar les pel·lícules. Sembla que al Pont d'Inca també tenien un gramòfon, mentre que a Santa Margalida, però ja en els anys trenta, era el so d'una gramola el que acompanyava les projeccions de cine.

Després d'apuntar totes aquestes dades cal replantejar el tema del cinema mut. La projecció era, en principi, muda, però des de molt aviat els empresaris cinematogràfics posaren en marxa la imaginació perquè el públic aollís de la millor manera possible les pel·lícules que presentaven. ■

Arte Cinematográfico

tia arreu de Mallorca. Suposam que les fonts documentals de l'autora són bàsicament recollides per via oral, però anomena, també, algunes publicacions locals i anuaris que fan més fiables les seves dades.

En aquest recull, s'anomenen diversos pobles en els quals no consta o no s'ha trobat informació sobre les projeccions de cinema mut: Bunyola, Sa Cabaneta, Consell, Costitx, Estellencs, Galilea, Lloret, Petra, Portol, Ses Salines i Vilafranca. Altres pobles tenien locals, però no presentaven acompanyament musical de les projeccions: com Caimari, Campanet, Deià, Llubí, Mancor, Muro, Puigpunyent, Sant

Teatro Argentino, les tres filles de l'empresari Sr. Ensenyat formaven un trio musical que amenitzava les projeccions. També hi ha notícies que a Banyalbufar era el fill del propietari, Jeroni Albertí, qui tocava el piano durant la projecció.

Els instruments més comuns per aquests acompanyaments eren el piano i el violí, però també s'utilitzaven el clarinet, la flauta, la mandolina, el violoncel o la trompeta. A Son Servera, fins i tot, s'utilitzà una pianola per acompanyar les projeccions amb música de vals i de pasdoble. Com hem dit abans, aquests instru-